

Γιατί οι αμερικανοί ψηφοφόροι τιμώρησαν τον Ομπάμα που τους γλίτωσε από την ύφεση η οποία μαστίζει την Ευρώπη

Το τίμημα της ανισότητας

It's the economy, stupid! Από τότε που ο Τζέιμς Κάρβιλ πρόφερε τη μαγική αυτή φρασούλα, αποδίδοντας τη νίκη του Κλίντον – στις εκλογές του 1992 – στην πορεία της αμερικανικής οικονομίας, το μότο έχει πάρει διαστάσεις δόγματος: τις εκλογές τις κρίνει η οικονομία.

Αλλά τότε τι εξηγεί τη συντριβή των Δημοκρατικών στις ενδιάμεσες εκλογές για το Κογκρέσο; Η Ουάσιγκτον δεν υπέπεσε στο ευρωπαϊκό αμάρτημα της «άκαιρης λιτότητας», η FED έριξε «λεφτά με τα ελικόπτερα» και η αμερικανική οικονομία έχει ρυθμούς ανάπτυξης και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας που η Ευρώπη ούτε καν ονειρεύεται. Γιατί, παρ' όλα αυτά, ο Ομπάμα βλέπει τη δημοτικότητα του στα τάρταρα και παρασύρει το κόμμα του σε μια από τις χειρότερες ήττες του εδώ και πολλές δεκαετίες; Γιατί οι ψηφοφόροι τιμώρησαν μια κυβέρνηση που τους

ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΤΣΙΜΑ

γλίτωσε από την ύφεση την οποία οι ευρωπαίοι πολίτες υφίστανται;

Το ερώτημα, προφανώς, δεν έχει αμερικανικό μόνο ενδιαφέρον. Μας αφορά όλους. Και οι απαντήσεις που επιδέχεται είναι πολλές.

Πως ο Ομπάμα, άνθρωπος περισσότερο της σκέψης και λιγότερο της πράξης, πληρώνει το τίμημα της αναποφασιστικότητας που έδειξε σε κρίσιμες στιγμές. Πως η πολιτεία του απογοήτευσε τους υποστηρικτές του που αποστρατεύονται, ενώ οι μισαλλόδοξοι, νεοσυντηρητικοί εχθροί του, εκείνοι που τον μισούν επειδή είναι μαύρος, φιλελεύθερος, διαφορετικός, είναι πιο μαχητικοί και στρατευμένοι παρά ποτέ. Πως οι αντίπαλοί του κινητοποιήσαν απίθανους πόρους (4 δισ. δολάρια υπολογίζεται το κόστος αυτών των

εκλογών) και μια απίθανη συνωμοσιολογική προπαγάνδα («τζιχαντιστές, μολυσμένοι με Έμπολα μπαίνουν παράνομα από τα σύνορα του Μεξικού», υποστήριζε ένας υποψήφιος γερουσιαστής των Ρεπουμπλικανών) και οι μεγάλες φαρμακευτικές εταιρείες επένδυσαν εκατομμύρια στην ήττα του και την ανάκληση των μεταρρυθμίσεων του στην υγεία. Ή πως η αρνητική ψήφος έναντι των υποψηφίων του κυβερνώντος κόμματος (και ακόμη περισσότερο η πελώρια αποχή) είναι λιγότερο μια ψήφος υπέρ των νεοσυντηρητικών και περισσότερο μια ψήφος εναντίον του κατεστημένου της Ουάσιγκτον, μια ψήφος εναντίον ενός αποτυχημένου και αποκομμένου από τον μέσο πολίτη συστήματος διακυβέρνησης.

Oλες αυτές οι απαντήσεις έχουν βάση. Αλλά το ερώτημα παραμένει: Και η οικονομία που πάει καλά, η ανάπτυξη που σημειώνεται, η ανεργία που μειώνεται; Πώς και όλα αυτά δεν παίζουν ρόλο; Μήπως, τελικά, δεν είναι η οικονομία που κρίνει τις εκλογές;

Μια δεύτερη ανάγνωση των οικονομικών δεδομένων είναι αναγκαία.

Η αμερικανική οικονομία πράγματι αναπτύσσεται. Αλλά ταυτόχρονα οι εισοδηματικές ανισότητες στην αμερικανική οικονομία διευρύνονται. Ενώ στα χρόνια του κραχ, από το 2007 έως το 2009, οι πλουσιότεροι Αμερικανοί έχασαν το 36% των εισοδημάτων τους έναντι απωλειών 11,6% για τους υπόλοιπους Αμερικανούς, από το 2010 η τάση αντιστράφηκε. Μετά το 2010, το 95% των εισοδηματικών αυξήσεων το οικειοποιήθηκε το πλουσιότερο 1% του πληθυσμού. Αποτέλεσμα: σύμφωνα με μια διάσημη μελέτη, στα τέλη του 2012, το

χάσμα ανάμεσα στο πλουσιότερο 1% και το υπόλοιπο 99% του πληθυσμού έσπαγε κάθε ρεκόρ. Στο πλουσιότερο 1% αντιστοιχούσε το 20% του διαθέσιμου εισοδήματος. Και στο πλουσιότερο 10% σχεδόν το 50% του διαθέσιμου πλούτου! Από τότε η τάση αυτή δεν αντιστράφηκε, ενισχύθηκε.

Και δεν είναι μια αποκλειστικά αμερικανική τάση. Σε όλον τον κόσμο, και στην Ευρώπη, η ίδια τάση καταγράφεται. Σύμφωνα με τα στοιχεία του οίκου Boston Consulting Group, ο ιδιωτικός πλούτος αυξήθηκε το 2013 κατά 15%, με ρυθμό διπλάσιο του 2012. Οι ανισότητες διευρύνονται – τόσο στην Ευρώπη της

Η διεύρυνση των ανισοτήτων καταλύει τη νομιμοποίηση της πολιτικής. Και ευνοεί τη συνωμοσιολογική λαϊκιστική Δεξιά – από τους θεοπάλαβους που βλέπουν τον Ομπάμα ως όργανο του Σατανά ως τον αντιευρωπαϊκό λαϊκισμό που θεριεύει στην Ευρώπη ολόκληρη. Και παρ' ημίν

γερμανικής λιτότητας όσο και στις ΗΠΑ των αναπτυξιακών κινήτρων και της ποσοτικής χαλάρωσης. Και αυτό είναι το κρίσιμο μέγεθος: Η διεύρυνση των ανισοτήτων που κάνει τις δυτικές κοινωνίες όλο και λιγότερο ικανές να εξασφαλίζουν την κοινωνική τους συνοχή, να «περιλαμβάνουν» ευρύτερες κοινωνικές ομάδες. Η διεύρυνση των ανισοτήτων καταλύει τη νομιμοποίηση της πολιτικής. Και ευνοεί τη συνωμοσιολογική λαϊκιστική Δεξιά – από τους θεοπάλαβους του αμερικανικού tea party που βλέπουν τον Ομπάμα ως όργανο του Σατανά ή του Μωάμεθ ως τον αντιευρωπαϊκό λαϊκισμό που θεριεύει στην Ευρώπη ολόκληρη. Και παρ' ημίν.

Θα μπορούσε, λοιπόν, κανείς να παραλλάξει το μότο του Κάρβιλ: It's the inequality, stupid!